

Niamuno Sargas

broliams Lietuvininkams žines parnešas.

„Niamuno Sargas“

Tilžeje, kas ketvergą išdūdamas, laštija prie arcžiausiojo pušto ar per gromatnešį apsteliūtas ant bertainio meto 50 peningiu, su prinėšimu į namus 65 peningius. Ir pati laitraščio išleistuve Tilžeje, pylimo ulchezioje (Dammstraße) 2. bute, priima apsteliuwinimus arba išsirašymus.

Šėrnai mylėsim cėcornstę,
Drašei užtaršim lietuwystę!

Apsakymai

„Niamuno Sarga“ ištatomieje laštija po 10 peningiu už tožną smulkeis raštais išpausta eilute ir yra šio laitraščio išleistuveje priimami. Gromatas ir rautraščius dėl laitraščio siunčiamus priima redytuve Tilžeje, pylimo ulchezioje (Dammstraße) 2. bute.

22. num.

Tilžeje 21. gegužį (majų) 1886.

1. metas.

Szendieniškas musu gyvenimas.

Wėjui tebeužiant per žaliūsius medelius, saulelei attekant per gražiūsius kalnelius ir pilnam orui begywužiant wišoku paukšteliu, katru tožnas wienas linkminasi ir prigimtą dainelę dainija, nesirupindamas apie priegabas, ir ar rasi jau wanagas arba ir kitas foks razbainintas sawo nagus ištiesęs tyto jam galą padaryti: aš girde-damas paukšteliu toki pasilinkminimą pradėjau graudžei nunūti prigimtą dainelę, apie žmogišką gyvenimą, foks klapatu pilnas, foks bėdnas, ir neįlygštą su gyvenimu paukšteliu! Žmant su-lygti musu žilą senowę su šendienišku jungu, graudžei įslopsta žirdis ir ašaros bėra per weidą: liudni balsai iš senowės atskamba žirdyje ir neįspajatytinai žirdelė drastosi . . .

Biktenybės, katros musu senųjų kaip ir jaunųjų yra daromos, slepia sawoje neįspajytas bėdas, kurias reikalas atdengti, idant tamšybės wėžligės ir šaltas žirdis saulelei iškaitintu: nereikia saugoti surinkimininko netikro ir nepagirti girtūklis.

Šis musu gyvenimas pasidalija šendien į dwi dali, pirmoji yra surinkimininkai, o antroji girtūkliai, kuriu ir wieni ir antri mentai, arba wišai nėko gero nedaro nei artimui nei draugui, nei sawo paties kunui. Patys žinosite. Štai jau panėkina budus senowės, daineliu graudžiu, nū-bodžiu, linksmu ir įtingu užmiršta, o kas toje wietoje išauga . . . ? — Senowėje kaip su-sieis jauniejie, uždainūs dainelę, katros žodžius girde-damas apsišaroti turėjai, ar ir girdėti ir šen-dien tokiu jaunųjų? Diewe gelbė! kaip tikt su-sieina, tai ima tūjaus kalbėti išdauėjystės, ap-kalbėti draugas draugą, draugalka draugalką ir kaimynas kaimyną: ir tai waišei tos wienpusystės. Brolei, ar-gi galima girinį paukštį naminiu pa-daryti, ar galima užginti jauniems šweikiems linkmybės? Jei tai darysite, pasitiktėte, ką pa-darysite su sawo sumumis bei dukterimis! Atmį-tite žodžiu Salomono: „Džiaugtiesi, linkmytiesi, dėjūti, waitoti ir werkti tur tožnas sawo czeq.“

Štai jau Lietuwininkas nesigėd sawo kalbos užsigiti, jau štai nešimodami, kūni eš ir kūni buwę, pradeda wirste wirsti į pasididžiawimus ir fitus didžias gedas. Ant, jau neteisios prietiesgos, barnis, godas bei pinigai, ir wišokios melagyštės bei plėšimai, wiškas padaroma už pinigų, ir už lobius, katrus tik ant pinigų pawersti gal. Tai padaro, kas senowėje nei wienoje dainelėje ne-buvo minėta. Štai jau Lietuwininkai tik wien-pusiauanczias knigas beskaitydami ant tokios aughtos išminties parėjo, kad dolerius per Diewą laiko, o treczioką per angeluką. Brolio wargužio užmiršta, ir tik tą pagarbina, katras

bagotas. Kokia išmintis!? o tai wadinasi iš-mintingais o dar surinkimininkais. Girtūkliai iš-mintis ir dar prastėsnė yra: wiršuje minejan.

O dabar žwelgtime atgal į sawo praeigę ir į sawo pacziu tēwelius, katrus norins nepažistate, bet katrus reiktų pažinti, kadai buvo musu Lie-tuwa walna nū biauwybiu ir grėku, su kureis šen-dien wišį pajungti yra. Graudu apie tai kalbėti, nēša musu žmonės daugiaus nemato kaip tiktai wieną daigtą: jei lyja, tai mato, jei šqla, tai jaučia, o daugiaus nėko. Sawo gimines nusi-dawimus jie taip pažįsta: Priczkus didysis, tai buvo geras karalius, o ilgus laikus pirm jo, tai Muizėšius ir prarakai . . .

Girdėkite, girdėkite! sawo tēweliu neatmena, nežino, ar jie užginę kaip žmonės.

Žki šiol berods nėkas Lietuwininkams neap-reištė lietuwisťoje kalboje praetinę, o dabar, ponui Diewui dėkui, jau yra raštu lietuwisťoje kalboje gana, katruje galėtumėme nors iš wiršaus pažinti sawo tēwelius. Rasi neturie bus girdeję (!), kad musu tēwai pagonai buvo; tai newerta jūs nei paminawoti. Ar tēwelei gerai darė, ar blogai, tai jie buvo musu tēwai. Bet paslausykite, ar tai jau reikalas ketwirtho prisatymo užmiršti? Klausykime, ką kalba raštiniškai apie senowės budus ir palikimus, katrus mes nemėginę jau su koja spiriame. Girdėkite:

Nors be jolio sakramento,
Loštą Diewui jie turėjo,
Po sawam į traicę šwentą
Ir į Diewą jie tisejo.
Su Perkūnas tas pats buvo,
Sutwertojas wišo sweto,
Ir jie amžinai nejuwo:
Mojaus laukė juš žadeto.
Ir nebuwo jie pagonys,
Nes į wieną tikrą Diewą
Jie tisejo, kaip žmonės,
Garbindami daugiaus tēwą.

(„Lietuwei“ Miglowaros raštise.)

(Dar ne wiškas.)

Marios ir žweja.

(Priemazga.)

Bet moklas, tikrasis priginties moklas (tikroji gamtažinyštė), išdūžūdana po mažumą emė blaš-kyti tas tamšybės, kurios iki to laiko buvo šlep-šios nū žmogaus afiu gelmes mariu; šios die-nos apšwiestunai žiur ant mariu jau wišai ne taip, kaip žiūrėjo ant ju musu tēwu tēwai, neranda jose nė užkeistu dwasiu, nė šlaisčziu merginu, nė baišiu staubunu, nė kitokiū stebuklingu sutwėrimu. Wandū užima bewėif tris sykius daugiaus wietos ne kaip sausžemė, 73% wišo pawiršio žemės ka-mūlio; o wienok ant sawo laiwu žmonės šintus sykiu šteršai ir išilgai išwagojo wišas marias, at-lankė ir aprašė ir tolimiausius, neprieinamiausius

ju užkampius, wišur išmėrawo ju gylį (gilumą). Senowėje žmonės šafė, buš marios wišai ne-turinczios nė dugno; paslui žinoma, pasirodė tai wišai negalima; bet wiš-gi žmonės ilgai nežinojo tikro mariu gilumo; budawo, norėdami patirti mariu gilumo, ant ilgos wirwės parišdawo didelį akmenį, arba koki kitą sunkų daigtą ir nuleizdawo jį į wandenį; tisejosi, matai, lengwei pajusę, kad afmū atsimuš į dugną: nū to wirwė, matai, atšilejenti; bet kas tinka ežero gilumui mērūti, tai netinka marioms: pajusti, kad afmū atsimuš į dugną, per didelį gilumą bewėif nėkada negali, ipaczei kad mariu srowės ir po tam wiš tempia wirwę. Už tai mariu gilumas išeidawo wiš di-desnis, ne kaip yra iš tikro. Su laiku žmonės įsitaisė saw kitonisťkus, tam tikresnius įtaisus, o dar weliaus pamatė, kad gal rokti mariu gi-lumą wišai kitaip, be wirwės ir afmens. Bet ar mērūja ju gilumą taip arba kitaip, gilumas išaina toks pats. Widutinis mariu gilumas, kaip pasirodė, išnėša 3440 mēteriu, didžiausios gylės tur mylę gilumo į rytus nū Japonijos, kur gi-lumas nēša į 8500 mēteriu; augščiausias ka-lnas Gaurisankar'as Azijoje tur 8840 mēteriu augščio. Taigi, kad wišai suhygintumėme wišą žemės pawiršį, tai ant wišos žemės pasi-darytu marios, kurios turėtų gilumo į 2500 mē-teriu. Rasi ne wienam teko girdėti, kad kitą kartą labai tankei (o kaip kada dar ir dabar) žmonės nutrošdawo ant mariu; mariu, matai, wandens wišai negali nė į burną imti, kad ir kas žino kaip butum ištroškęs: jis baišei suras ir kartus ir dar labiaus degina widurius žmogaus, ne kaip baišiausias troškulys; jame, matai, ištirpę labai daug wišokiu drusku, o daugiausei wišiemis gerai pažįstamos, sudomosios prastos druskos; už tai mariu wandū kur kas sunkėsnis už upiu ir ežeru wandenį ir ne taip greitai šqla. Widutinei, pa-žmę 100 swaru mariu wandens, rasime tenai daugiaus ne kaip 13½ swaro wišokiu drusku. Žinoma, ne wiš mariu wandū toks suras; taip musu Baltosioje mariose iš 100 swaru wandens negauni nė swaro drusku (tiktai 4/5 swaro) už tai yra ir tokie wandens, kur iš 100 swaru gauni bewėif 28 swarus drusku. Yra mariose ir oro, kad ir ne daug, juš wiš gerai žino, kad ir žu-wys kwėpūja. Giliūse ežerūse ir šaltiniūse ir pas mus wandū neįšila nė per didžiausius wasaros karščius; dar mažiaus, žinoma, gal išilti wandū dideliu mariu gilumu, ipaczei kad mariu wandū nestow ant wietos, bet wiš bega apaczioje iš šaltuju mariu į šiltasias, o pawiršhyje antraip. Dėl to pawiršhyje mariu, kur dar prigrėbia spin-dulei saulės, wandū wienose mariose šiltėsnis, o kitoje šaltėsnis. Šiltosioje mariose wandens šil-tumas pasiekia iki 28 Celsiaus laipsniu, o kartaš

ir iki 34° C., t. y. esti ne ką šaltesnis už šveiko žmogaus kraują (37 $\frac{1}{2}$ ° C.); dėl to šaltesioje esti dar šaltesnis, ne kaip pas mus žiemą po ledu (nū 0° iki — 3° C.). Gilumoje, o įpaczei ant paties dugno mariu wandū ir žiemą ir wazarą bewieft tofs šaltas, o kitur dar šaltesnis, ne kaip pas mus žiemą po ledu (nū + 2° iki 0° C. šiltosioje marioje, o nū — 3° iki 0° šaltosioje). Per savo druskingumą mariu wandū negreitai užšąla; didžiošios marios užšąla tikrai pakraščiais o ir tai negilei, į koki siesnį; mažosios, kaip mūsų marios, šaltesniuose kraštuose užšąla visos ir pavirsta į neužmatomą ledo lygumą. Didžiošios šaltesios marios pilnos taip wadinamu ledo kalnu, t. y. baišei dideliu lyeziu, turincziu kaip kada po kelis šimtus kilometrų pločio ir ilgio ir po du, tris kilometrų storio; šitos lytys nepasidaro pacziosje marioje, bet ant sausžemės; per ilgus metus pamariniuose šaltuose kraštuose susninga baišei storos kruvos sniego; šitas sniegas ilgainiui (ju laiku) pavirsta į ledą ir nū didelio sunkumo pamazū nuslenka į marias, žinoma jei wieta, kur jis susirinko, atšlaji. (Toliaus bus.)

Šis swetur.

Šis Prancūzijos rašoma, kad kalntasei prieš darbdavius pasitelę, daugiaus algos prašo. Dabar wienof gauname patirti, kad darbininkai wėl pagal senąjį rotundą su darbdaveis susitaisinę.

— Šis Paryžiaus rašoma: Kunigaikštis Amadeus yra pirmą kartą iš Rymo miesto į Portugalą iškeliavęs, jeib šwodbai karaliūno Don-Karlos su kunigaikšte Amelija iš Orleans'o pributu. Paryžiškis rubsiuws Felikšas turėjo kunigaikštei rubus gatawoti. Jos rėdalas yra labai padorus; kad ir brangus, ale be jokiu plunduru bei starmalu, kaip kad šaip tarp augštuju swete paprastas daigtas yra.

Šis Italijos. Baišioji koleros liga wėl plėstiesi prasidėdama jau yra burį žmonių pasmaugusi.

— Maistinininku gendrosiu du Steponas Kancijus bei Menottis Garibaldi's yra wišame Wogėzu užkampyje pašaukimą išleidę, idant į Gryfoniją traukti galėtu, Gryfonu walnybę prieš Turkus apginti. Jki šiolei yra prie Garibaldižio 10 tukstanczių wpru prisirašę, kurie drauge traukti nor. Didžiausioji dalis tujų yra kaluzininkai bei walfiozai, kuriems wyriausias daigtas ne walnybė

yra, bet plėšimas ir žudymas. Apdymytina yra, ko dėl italijotų waldžie tokius pašaukimus lenčia.

Šis Spanijos republikonai jų ilgiaus, jų stropiaus dirba. Gal Szpanijoje welf maistas pakilti, kurlai kraujo necėdys, nėsja republikonai atwirai dūd išmanyti, kad jie cėšui priešus prie ginklu tversę. — Karalėnė welf jawo cėšą su laukfenti. Wiša žemę dabar ant jos žiūr, ar dowanos karalystei sunų ar dukterę.

Šis Gryfonijos. Po wišam tikru žiniu iš ten dar neturime, ar bus karas, ar pakajus. Berods rašoma, kad Gryfonai, jau galiausiai pakajaus meilidami, jawo žalnėrius atraukę. Ale kas žin? Karalius yra wišus jawo ministerius atstatę ir naujus į wietą pawadinęs.

— Šis Atėnu miesto rašoma, buf Gryfonai žmonės labai subruzdę prieš jawo karalių bei jo waldymą. Karalius jawę apšiauogoti norėdamas, turėjo jawo palocziaus sargu daugybę antrątiel padidinti. Gryfikšame omingyje inkarūja, jeib bėdai prišiantinant, karališkąje pamyliją išgelbėti galėtu. Gal buti, kad Gryfonija welf republikė pastos.

Šis Maskolijos. Rusifikšas faro ministeris yra į Liwadiją pas jawo cėcorių iškeliavęs. — Taip jau iškeliawo ir cėcoriaus sunus Aleksis iš Petrapiles į pietinę Maskoliją.

— Šis Waršawos rašoma, kad iš 25 maistinininku 9 ant dweju metu sunkiuju baudžiamos darbu bei prapuldymo garbės, 6 ant 1 meto ir 18 mėnesiu kalejimo prasudyti, o 10 paliko walni.

Šis Egipto apie wišokius karus rašoma, kuriūs Muamedonai prieš kitas kitą weda.

Šis Amerikos. Prie pastutiniojo maisto Cizago meste yra 10 žmonių užmušta, o 105 suronyti. Pulicija yra dabar puczkomis apglintūta tapusi.

Šis Australijos. Watsono marės kampe Australijoje tapę pirmą trumpo cėšo 14 pėdu ilga hai-žuwė sugauta. Jos škilwyje radoši tarp wišokių prarytu kaulu ir apatinioji dalis žmogiško nugaraulio bei žmogėnos mėsos. Prieg tam radoši dar škilwyje pušę markstoniu kelnii, wiena terbutė bei petnešu šaktis. Wienas matrozės afruto „Austral“ pažino tas kėlnes, nėsja jos priklausę jo draugui, kurlai su dar dwiem matrozam nū afruto „Austral“ ant mažyniko laiwelio į jurę išėjęs ir apwirtęs buwo. Rėšo apie anūs tris prapulusiūs nebebuwo girdėti, tol dabar hai-žuwės škilwis išrodė, kur jie dingę.

Šis Wokietijos.

Šis Berlyno. Karalystės šaimas iki galo juniiaus mėnėsio kruwoje pasiliktęs, kadangi žotanas šuilu lentikšoje žemės dalyje Prusu karalystės šaimui labai daug darbo padaro. — Šeip nei jokiu swarbiu naujienu iš deputertbuwziū nēra.

— Berlyne wienas uniwerzitetō mokitinis jaw baišingą galą pasidarė. Butent jisai wišą pilną su aštriu peiliu persikriodė, taipo jau ir gerklę persipiwė ir wišą weidą kryžiū kryžis išsipiaustė. Šafoma, buf jisai buwęs protą pametęs.

— Berlyne pirmą kartą dienu neturėjai 60 metu šenas wyras, kurlai jawo ašiu šwiesybę jau pirmą daug metu prapuldęs buwo, baišingą smertį rado. Kas wafarą liubėdawo šenis jawo kuną dėl pasistiprinimo su brangwynu įtriti. Jam wieną wafarą taipo jau besimazgojant, kas žin kaip priešo žwafę prie pralietojo brangwyno. Tūjau pradėjo liepsnos plėškėti, ir šenoliūs, ugnies gana subėdawotas, dwasę išleido.

— Gromas Herbertas Bismarkis, kurlai andai susirgęs buwo, jau welf pasigaufęs. — Jo brolis Wilius Bismarkis, kurlai Hanawoje lantrotu yra, welf augštesnį urėdą gaušęs.

— Neturi 11 metu šena mergaitė Berlyne šoko per langą iš ketwirtosios tožės žemyn ant ulyczios. Galwa į mažus stufius suplyšo, ir smagenys laufan ištryško, taip, kad ji ant wietos negywa paliko. Priežastis šito paczios mūšydymo buwusi baimė nū motynos.

— Buwo pramanyta, buf laufininkštės ministeris Lucijus turėjęs jawo augštąjį urėdą prašioti; šwiežiausiosios žinės praneša, kad Lucijus dar twirtai ant jawo ministerio krajęs tebesėdęs.

— Berlyno uniwerzitetō mokitinei gawo wieno jawo draugo gromatą, kurioje jis šiem pranešė, kad tame cėše, kuriame jie tą gromatą škaitys, jis jau gywas nebebuwęs. Jis einęs į girę, ten jaw galą pasidaręti. Štandarą drauge pasiėmę, bėgo dabar wiši, lawono jieskoti, o ji ir welf atrado. Šzuwis buwo per burną rėšęs. Apie to smerczio priežastį po wišam nėto nežinoma.

Šis Pamarin provincijos rašoma, kad ten 6. šio mėnėsio wiena girė pradėjusi degti. Trys šimtai murgu girės ugnyje dabar plėška.

B a l o j e.

Papajafajo Temmė.

8]

(Priemazga.)

Regynė tame tarpe pastojo pakajingėsnė. Ji, rodėsi, wišai kitaip pasimislųjo, kaip ji jaunąjį šrėlėzių ateinanti pamatė. Jei rodėsi, kad ji ateinancziame šrėlėziuje pagalbininką matė.

Weido rufšlos tū iššilygino ant senojo bajoro faktos, kaip jis jaunąjį šrėlėzių pamatė.

„Gerai, Weneri!“ susuko jis, „gerai, kad tu atėjai; tu man pagelbėsi atliudyti, kad Jurgelaitis, tas Lietuwininkas kieme, dėl wagyštės baudžiamos kalejime numirė.“

„Ne, tėti,“ sąfė jis, „Jurgelaitis buwo teišus žmogus, katras nēkados nebuwo wogės.“

„Ale jis tik buwo Lietuwininkas,“ sąfė senasis bajoras.

„Lietuwininkai rafi teišesni ne kaip mes, mie-las tėtati.“

„Do, mano sunau! Ale jo sunus Maurius yra wagini pastojęs ir tik nesenei iš baudžiamos kalejimo paleistas, ir rafi welf pareis į baudžiamos kalejimą; kaip žmonės kad sąfo, obūlas nesirita toli nū obelies.“

Mergina turėjo matyti širtumą senojo pono ir jo sunaus.

Sumus tik tiek sąfė: „Tėti, tai nēra nei kofjai lietuwiškās priežodis.“

Senasis šilpnadūšis ponas tai mažu nesu-prato. Da mišlis, katra iš jo išėjusi buwo, grįžo atgalion.

„Wis lyg daug,“ sąfė jis. „Sumus yra wagis ir tēwas yra numiręs, ir jawo waikui nēra galėjęs kelią per didžiąją balą parodyti, o dabar ji nei wienas žmogus nepažįsta, ir judwi, prastos weidmainės Lietuwininkės, man pamelawote, buf judwi ji pažįstata, judwi tik mano girės medžius wogti norita, ale dabar judwi turita drauge su manimi iki į šuniu šylę. Weneri, tu man pagelbėk, mudu jiedwi nuwesiwa.“

Senis išširodė, buf senąjį Bartkūwėnę tversęs. Mergina turėtu sunus twerti.

Jaunasis wyras dabar wišą suprato. Jis pažino gerai jawo tēwą.

Lengwus jūšmas buwo girdimas iš jo bur-nos, katras peršulingai per jo lupas traufesi.

„Tėti“ sąfė jis, „tai yra dwi wargingos mo-ters. Jiedwi netur nei jokios girios ir nei pinigų, už katrūs galėtu malku nusipirkti, o ka-raliskās daboklius (wartas) yra aštrūs. Bet žiema yra dar aštresnė ir per ju butelį trau-

fiąsi šaltis bei audra. Tai tik apmislųf, tē-tuži . . .“

„A, tu jiedwi pažįsti?“ klaušė tēwas.

Sumus nenorėdamas melūti sąfė: „Berods pažįstu!“

„Taip, taip! Ir kas jiedwi?“

„Abai išmintingos žmonės, tėti, katroms tu iš jawo geros širdies tikrai porą naštų malkos dowanotai.“

„Ale tik ne iš girios,“ sąfė šenis.

„Na tai nū kiemo, tėti.“

„Tegul buna taip. — Ale klaušyft, Weneri!“ Paėmęs sunui po pažastimi, ji mažumą į kasi paštradino. „Tu iš tikro tą merginą pažįsti?“ sąfė jis iš patylo.

„Berots, tėti.“

„Kas ji?“

„Jurgelaitis Regynė.“

„Tai, tai! Aš tą mišlyjau. Klaušyft, Weneri, tegul šendien jiedwi neateina. Tawo motyna yra šendien namie, o tu juk žinai . . . Tegul ryto po pietu teateina; tawo motyna tada bus į Ragainę pas lantrotėnę išwaziawusi.“

„Raip tu pawelhyji, tėti.“

(Dar ne wiskas.)

Žs Erfurto. Wofikškieje fuiliu mofitojai apfiemę yra, pernai Erfurt'e pafimirufiamiam fęminarijos direktoriui bei fuilęs rotui Kardeliui Rehr'ui atfiminimo ftulpą ftatyti.

Žs Pozu. Wofieczyei fawo kalbą bei kulturą Pozu prowincijoje dar ju praplatinti norędami, tos prowincijos lantrotystes fumažis, o fkręczyu 6 daugiaus atfirafę.

Žs Szuttgarto parbęga žinęs, furios praneša, kad Wirtemberkiu karalius Kardelis labai fimei fergas. Eforei abęjoja, ar jis beifgyęs.

Žs Sztransberkio rafoma, kad tenai wienas 68 metu senas pinigoczius ant 12 metu baudžiauos prafudhtas tapęs dęlei baijingos newęžlybhtęs, furią 60 kartu ifprowyęs, o labiaufei fu wifai mažomis, dar neįžegnotomis mergaitėmis, furias jis į fawo ghywenimą nufiwiliojęs apgędino.

Žs Lietuwos.

Žs Tilžės. Lietuwiniufus pafirupinanczius apie fawo gimines reikalus paafiname ant pafiwietimo dęl fuifalbęjimo apie fuilęs pomoflo będas. Sufięjimas bus fubatoje 22 ir fubatoje 29. fio m. Klaipędoje prie fupcziaus p-o H. Liebės (Waderfr. 4). Placziaus atrafi apfafyme.

— Szaltosios majaus dienos ifi fiolei želmaniu prafutimą užtrufino. Kas žin, bau nors prięs galą fio mėnefio filtefniu dienu fulaufšime, furios iftęgtu mufu laufus bei piawas tikrųju žaliawimu ifgrožinti. Gegužę berods jau atlefe, ir tulafis fawo pinigų folytą papurtę, įą ifgirdeę. Jau ir blezdingife pafirodę ir pradęjo fawo ghywenimą dirbti; ale feip dar daug paukfthęczyu, ant furiu laufeme, nęra parfeliawę. Žiems tif tur tuti dar per falta pas mus.

— Szilgaliiu kiemas turęjo wieną mofitoją Wofietį, fursai felis metus ano kiemo fuileje ghywenęs nebuwo lietuwifkai iffimofinęs. Lietuwiniufas ifi waldžios pafigędanti rafitą fiuntus, tapę fiifai mofitojas iffelstas, o į jo wietą paręjo Lietuwiniufas. Tif gailu, kad fenafis mofitojas ne į wofifką kampa tapę mufeltas, bet taip pat tarp Lietuwiniufu, butent į Bismarkio koloniją, furi pagal wirfų, pagal fawo ulhęczyu wardus ghywai wofifka rodofi, furios ghywatiniufai wienof daugiaufei Lietuwiniufai yra.

— Po Tilžės prifaifintuju fudo ftowęjo czijęs užweizdas (Steneraufseher) Baužius. Nū pat 1. Augufto 1883 buwo Baužius wyriaufioje mutinyčioje Tilžės męfio per mofefniu užweizdą iftatytas. Jam tapę uždūta, rudenyje praęjusiojo meto nū tabakininfu tabako munitą įtraukti ir į tifrgę, tam prifirtąję kafe įmoketi. Baužius 54 markius ir 50 pen. buwo wienof pats fawo delmone pafilafęs. Žifai rods gana ghynefi, ale tas newęrnafis uredininko pafielgimas ir užflepinas pinigų jam prifuo 1 metą kafejimo bei 2 metu garbęs prapudhmo. — Ant 1½ meto kafejimo ir 2 metu garbęs prapudhmo tapę ftalininfas Auguftas Paape if naujuju Laphnu prafudhtas dęlei neteifios priefiegos. Į liudininfus Paape nęfados nebepriimams. — Tai po jau dęl neteifios priefiegos tapę ant 9 mėn. kafejimo ir 2 metu garbęs prapudhmo prafudhta kiemo ubagę Urbonęnē if Jęftwiecziu. — Per prafędį fękanczių prifaifintuju fudo yra pafirtas žemęs fudo direktorius Reinberger'is.

Žs Ragainės. Lietuwifka draughtę Byrutę atlifio 19. fio mėnefio Ragainęje fwetlyhęčioje Endrifaczio fawo 10. mėnefinį fufięjimą, ant furio per 150 žmonių buwo fufirinkę. Pirm pradęjus dienos redą perdętinis d-ras Bruażis felis žodžius kalbęjo apie grožybę lietuwifkos kalbos ir apie newertą pafielgimą Lietuwos ifgamiu prięs prigimtąją kalbą. — Tada tapę futarta wifųting fufięjimą Tilžėje laifyti pagal draughtęs wyriaufbės futarimą, o fitą fufięjimą atlifiti Sfaisgiriųje,

Žauniaus fwetlyhęčioje, 13. fitom. — Po tam Zanfus kalbęjo apie reikalą giminių fruphtumo. Prie tos progos priminė ir žydu gimines pafiprocewojimą už fawo reikalus, norint jie ir taip labai iffkaidyti yra po wifą fwetą. Ju flaitlius bus rafi antrą tiek didęsnis už Lietuwiniufu flaitlių: 8 milijonai. Tame dalyfe labai daug gelbanti nefuri ju draughtę „Alliance Israélite“, furi kas metą 800000 franku fudebanti dęl žydu pafalpos. Mes norędami tikrais Lietuwiniufais buti, turętumęme ir prafitufius budus pafalinti, furie mums tif gędą daro, kofeis yra įpacz ir iffigiminiawimas. Wafkolijoje didžiaufei dwaifskai priefpandai ponawojant, mes turętumęme ir fawo broliu fief tiek atfimįti, o ne fęti neapfiktos dwaif prięs jūs, kaip tai nefurie mufu laifrafęjai daro. Wylfel fawo artimą, kaip pats fawe: fitas wyriaufafis prifaifymas jau ju wifai užmirftas, apie broliu mylejimą jau wifai nekalbant. — Tada bylojo d-ras Bruażis apie lietuwifką wardą „Abrys“, fursai bene nū pirmojo laufu įghwentojo paeingę, arba nors nū tojo, fursai laufu įghweningą pirmiaufei pamofinęs: Abrys=aphberis=apberis=apberys=abrys. Toje tai gadynęje, kad laufininfyftę tarp žmonių žinoma paftojo, ir atžwėrinimas prafidęjo; tufart jau nebereifejo fitas fitą fufiwalgyti. Kalbetojas toliaus miflyja, kad ir žodis „Bel, Bal“, fwentame rafte minawotas, bene nū to paties wardo paeina. Galiaufei dar tapę paflatytas galas anos apie pawafarį giefmęs, furi Tilžėje buwo pradęta. Žs nepaįftamuju žodžiu czion priwedame: męfkelę (žibęs wabalas ant wandens), iparwa (Wiehbreufe), fuifis (?), mašalai (maži ūdai). — Sufięjimas tapę užbaigtas ant 5 zegoriaus wafare.

— Szios fkręties bažnyczyu bei fuiliu permęginimai taps laifhti częje 11. majaus ifi 1. julijaus, butent Ragainęje 11. majų, Lentwietėje 13. majų, Rautenberkhyje 14. majų, Kraupifke 20. majų, Budwiecziiųje 26. majų, Žiliųje 25. majų, Jurgaicziųje 28. junių, Wiefwileje 30. junių, Smalininkųje 1. julių.

— 8. fio mėnefio peržiuręjo lantroto wietininfas, v. Windheim'as, draughtęje fu feleis žalnėriu wyrefneifeis Kraupifko, Lentwietės bei Žiliu laufus, ant furiu fimet manęweris laifhtas taps.

Žs Kaufėnu. Reatifkiųje, lantroje, taps nū 17. f. men. pufio agentura itaifhta. Prie jos priflaufys fękantieje kiemai: Ulpiųfei, Laufberkis, Warffilei, Jedwilaicziiu piawas, Endrifkei, Andrifkei, Langenberkis, Polencenberkis, Wägdeberg'is, Pawarcziu piawas, Tranatenberg'is, Neuendorf'as, Pfeifenfrug'as, Waržynei, Aughtoji piawa, Wolfsberg'is.

Žs Žrutės. Žrutėje rado 10. fio mėn. 6 metu senas waifnelis ne toli tilžifkio gelžkeldwario baių smertį. Jam fu fitais kudifeis ant malkos kruwos befikulant, malka pradęjo griuti ir waifas tapę žemyn nublofkstas ir ant wietos užmuftas.

— Czion fufilazino wienas darbininfas fu fitu, kad dwi częli furi filki praryęs. Pirmafis rijimas jam ir pafijęfę; ale antroji filke įftrigo, o žmogus įmertį rado.

Žs Stalupėnu. Ecorius yra Katenawos funigą Pohl'ą, žinomą if anos „faunios“ kalbos apie Lietuwiniufus, per wifųpą Stalupėnu fkręties praminęs.

Žs Klaipėdos. Szio męfio fuilęms primirę pinigųczius Kentel'is if Karaliauczius 30000 markiu.

Žs Kauno. Rafęjas nefurios labai pagirtos giefmęs lietuwifkoje kalboje, 1883 metų, if prięžasties, kad dęl fawo lietuwifkės netapę pafauktas į wifųfupus, idant Lentams įfiftu,

ne wien dęl to, kad atfiftratę nū mufu, bet dar pagawo wifofiu budu darfyti mus lentifkųje laifrafęczyje, žodžiu, if didžiaufiojo tęwynės myletojas tapę atžargiaufiu jos neprieteliumi. Tū kartu feliatas wietiniu Lietuwiniufu fitaip į sugędino: parašę ant didelio popėriaus lentifkoje kalboje ghyrių ir padęlawonę wardan Lentu už wifus jo nūpelnius (užfipelnymus), padętus ant dirwos griowimo fawo tęwifkės (jos aplentawimo), fu parašais — „Cybulskių Cybulewa, Pręprępęfi“ ir fiti, prięg tam garbės ženklų buwo pridętas fętininis kryžius ir tas wifkas if wieno męfio tapę nufiufstas į Kauną ant wardo jo perdętinio, idant įteiftu anam karžygiui. Wirfininfas gawęs tą fiuntinį, nežinojo, ką padaryti, ar atidūti ar ne, bet palafęs nefuri laifą, wieną dienele wifems funigams matant įteife atpūfeliui į rankas. Rabagelis taip fufiędino, jogei nū to laifo liowęfi darfęs lietuwifkę. Kaunifkis.

Rafliawa (literatura).

Dainu balfai. Po tūmi užrafu patlab Krijionas Bartch'e if Tilžės pirmąje laidą dainu balfu furinkęs ir pagal padawadyjimą lietuwifkos rafitą dronghtęs fpaudzinęs. Pirmoji dalis „Prie tęwo bei motynos“ pafidaro if 11 dainu, antroji dalis, po užrafu „mėilęs iffifligimas ir įfiekojimas“ tur 53, trecioji dalis „Į fwetimą į fwetą“ tur 70, o fętwirtioji dalis „Amžiaus bangos“ tur 85 dainas. Wifos fitos dainos, furios grožybę bei czystumą lietuwifkosios dwaifęs ifrodo, įgauna per balfu pridęjimą, drauge fpaufą, fawo tikraję wertybę. Tif gailu, ir labai gailu, kad nefur nęra wifas lietuwifkas dainos tefstas pridętas; tif pirmąjį perfkšmelį tegali lietuwifkai pafiflatyti. Rods yra drauge ir perfatymas į wofifką, o ir gražus perfatymas; ale kas gal drifiti dainos neapimtą dwaifę, fu lietuwifka dwaife neatriftnai fuaugufia, į fitą rubą perwifkti?

Pamokinimai.

— Roputės (ęrcziufai) fkanefnios, įpaczei kad pawafarį dygsta: prapiauf abu galu, ir į wirti pradędanti wandeni, apfudęs, fudęf roputes; po ifwirimo fłaniaus walghfi, ne kaip feip. Wiažoje gawpadorystėje fiti girdo karwes fiftu ir drankos wandenimi, taigi ta furąjį wandeni gali karwei fwartoti.

— Pienas nefurugsta, kad falbžiam efant pridędi felis lafufis iffpaufio kręmu fywo.

— Pro blafes. Į wieną afštūndalį ftūpos arba fęptyndalį lyterio terpetyno afęjaus imt fmotelį walrato mažo riefuto didume, ir nepaliauf maišęs, ifi iffileidžiant. Szitu iftępf plyfęs arba wietas, fur blafes laifofi; wienu kartu ne wifai ifgaifimus dar atfartof.

Turgaus prefios

nū 15. majaus 1886.

	Tilžėje.		Klaipędoje.	
	mf.	pf.	mf.	pf.
Rwiczai už 42½ filogr.	6	60	7	650
Rugei už 40 filogr.	4	80	530	480
Niežei už 35 filogr.	4	25	5	440
Awizos už 25 filogr.	3	—	330	350
Žirnei, rainieje, už 45 filogr.	6	—	8	750
Žirnei, baltieje, už 45 filogr.	6	—	7	650
Semenai už 35 filogr.	—	—	—	550
Eymotai už 50 filogr.	19	—	—	20
Roputes už 45 filogr.	1	50	—	120
Swieftas už 1 filogr.	1	60	—	160
Kiaufei už lapą	2	50	—	240
Pymas už 100 lyteriu (bair.)	24	—	—	—
Brangwynas { už 190 lyteriu	28	—	—	—
{ už 1 lyterį	—	30	—	—
Kiaulena už filogr.	1	—	110	1
Žantiena „ „	—	80	1	—
Węfiena „ „	—	70	80	50
Awincziana už filogr.	—	80	90	80
Grufienę, papr., už filogr.	—	34	—	—
Awiz. krūpai už filogr.	—	44	—	—
Szienas už centnerį	2	50	3	180
Sziaudai už lapą à 600 fgr.	21	—	27	21

100 rublin

13./5. 200,65, 14./5. 199,95, 15./5. 199,50,
17./5. 199,95, 18./5. 200,50, 20./5. 200,40.

Apjaukmai.

Batvietimas

ant fufikalbejimo del
kuilu pamokslu bēdos.

Mieli brolei Lietuvininkai iſ Klaipėdos,
Kretingos, Dovyli ir Priekules parapijos,
taip ir iſ parapiju Eſilokarcziamos wyſtu-
pyſtes walczians ūra patwicziami

ſubatoje 22. bei ſubatoje 29. ſ. m.
ſwetytzyoje pono ſupczians H. Liebe Klai-
pėdoje, Waderſtraſſe nr. 4, fuſirinti del fuſi-
kalbejimo apie kuilu pamokslu bēda
pagal lietuwifſtu Ceitingu 16., 17. ir 18. laiſ-
telj ir del pagatawojimo paſigūdimo
raſto iki augſtėſnios wyriaufybeſ.

Bažnyczios fuſirinkimo wietininkai.
M. Wandze. Zemaitjantis.

Darbawiete dantu lekoriaus M. Karpes.

Atklymas kunkifſku dantu, plumbėrawimas bei
dantu laiſymai.

Tilžeje, waudens ulyczioje 1. bute.

Repaſituriuſiems taſ diena, tik ne
nėbeldienę, tarp 8—9 zeg. klaufinas.

Pigianſias

pardawimas uſ twirtas prelias.

Salauterijos, purrelano, ſiklu, lapela,
rouleaux ir t. t., maſiems kudikiams
ſpeliu daly u, taip ir wiſotiu titu
muſikes instrumentu, raku ir telionis
kurbu ir kupertu, gaminiu ir mediniu
prancuziniu kurpiu, ſilku banu ir
ſkalbinu taworu, taip ir tufian-
teriopu hitu dalyhu

uſ pigianſias, ale twirtas prelias
priſtulo Lietuwininkams

L.M. Stacklies
Tilžeje, woliſtoje ul. 73 ir 55.

Pigei! Pigei! Pigei!

Priemes didj dalytą
puku, patalyneſ, plunkſnu, wiſtu plunkſnu
taip ir
gatawu patalyniu

nū wieno iſ Wolietijos iſwaryto ruſiſko
padono iſtengiu, wirſiue minetus dalytus uſ
apdywytinai pigias prelias pardūti, ir to del
tožnam priſiſtulo, kuriam ant to pareina,
iſ tityro pigius pirtinius daryti, dabar
geriaufia proga, ant to wiſai ipatiſtai paafinu.

M. Markowsky's

Tilžeje, augſtoje ul.

Subatoje fromas uſdarytas.

Kas pinigū ten netures,
ſki rudens tam palufes.

Silkin! Silkin!

geriaufiojo ſtyriaus priſtulo pigiauſei

F. Krafft'as

Tilžeje, prie waſarinio titto.

Iszpardavimas

Bendig'o & Seidig'o konfurſo

maſei

priſlauſanczioji

gelezies ir trumpu taworu padėtuwė

(Tilžeje, augſtoje ulyczioje 94)

toliaus atliekamas.

Leo Mack'as

konfurſo gaſpadorius.

Iſ Wilko ſpaustuweſ, Tilžeje (pylimo ul., Dammſtr. 2) iſejo woliſta knigutė:

Bilder von der Ostgrenze (Abrozai iſ rytinio rubežians).

Studijos ir ſtices M. Friedeberg'io ſu 5 abrozais.

Ituris: I. Priežodis. Su abrozu Tilžes meſto. II. Ant Niamuno. Su abrozu
„Karalene Runge ir Napolijonas Tilžeje“. III. Lenkai ir Lietuwininkai.
Su abrozu Klaipėdos meſto. IV. Žydai Lietuwoje iſ Wytauto laiko.
Iſturiſtas raſtas ſu abrozu Ruſu rubežians. V. Seſularinei atminimai.
Su abrozu Karaliauczians ſatunawojimo pilies. VI. Priedas. Rytpruſei ir
Leipſcio „Grenzboten“.

Gaunamos uſ 1 marſi taip Wilko ſpaustuweje taip ir paſ kiekwieng knigininką.

Parwinyczia, drukorija

ir

mazgojimo butas

Gustav'o Sperling'io,

Tilžeje, fabrikui ul. 38,

priſiwehja daſymui ir mazgojimui ſilkinu, wilsoniu ir puſwilsoniu andeklu
wiſiſe daſiſe (parwūſe), ponu ir žiuponu rubu, ardytu ir neardytu, taip ir
ſtubos itaiſymu andeklu pigiauſiame, greicziauſiame ir dailiauſiame pa-
gatawojime.

Priimamos wietos: Tilžeje, augſtoje ul. 33 prie p. Rogeė, woliſ-
toje ul. 71 prie p. Seelenbinderiſes, fabrikui ul. 38 paczioje parwinyczioje.

Gedulyſtes (gedėjimo) dalykai

reikalauiant tarpe 12 iki 24 adywu pagatawojami.

Prie to priſiwehju daſymui audžiamu wilnu, audžiamu medwilniu,
ſininu giſu, taip ir preſawimui, apreterawimui ir delaterawimui.

Wilko knigu ſpaustuwė jieſto

mokintinio,

turinczio widutinj mokſla ir molanczio gerai
lietuwiſtai ir woliſtai.

S. Matėjatis

Tilžeje, Kaſaros ul. 1. num.

priſiſtulo Lietuwininkams,

wiſokius kurpians darbus,
taip kurpes, ſopagus ir t. t. gerai, grei-
tai ir pigei atlikti.

Senas, ſeniaufias lietuwifſkas ir apie

žietuwa knigas

perka **Mikszas**, Tilžeje, pylimo ulyczioje
(Dammſtr. 2).

Naminei audimai

(ranku werpalas)

4/4 platus, maſtas . . . 20 pf.
11/8 . . . 25 pf.
5/4 . . . 30 pf.
5/4 pl., extra . . . 35 pf.
5/4 ipatiſtai ſunkus pirmu-
tiniſ taworas, maſtas 40 pf.

Marſkiniams audimas

ir

Dovlas,

5/4 platus, praſidedant nū 18 pf.

W. Gassner'io pas.

woliſtoje ulyczioje 12.

Didžiaufia ir pigiauſia perkama
werſne manuſtawos ir mudos ta-
worams.

Kapijos pupu

degitu 1,40—1,20 mf. ſwar., labai gerą
ſtonj turincziū,

Žawos kapijos pupu

po 0,90—1,30 mf. ſwar.,

Žawos kapijos pupu

žaliu, po 85—90 pf. ſwar., taip ir wiſotiu
titu gerą ſtonj turincziū kapijos ſturiū
priſtulo pigiauſei

A. Kalvaitis

Tilžeje, woliſt. ul. 29.

Geriauſias žaliasis

muilas

uſ ſwarą 22;

II. ſtyrius uſ ſwarą 20 pf.;

III. ſtyrius uſ ſwarą 18 pf.;

soda

uſ ſwarą 7 pf.;

florkalkis

I. ſtyrius uſ ſwarą 7 pf.

II. ſtyrius uſ ſwarą 15 pf.,

taip ir wiſi materijoles taworai priſiu-
lomi pigiauſei.

F. Krafft'as

Tilžeje, prie waſarinio titto.

Taip labai pamiluſtufes knigutes

Ant atſiminimo fuſiejimo lietuwifſkos

draugyſtes Byrutes Naujojoje

priſiunczia uſ 23 pf. dyſai i namus

Niamuno Sargo iſleiftuwe,

Tilžeje, ant pylimo 2. num.

Moredamas wietos paſirupinti

pardūdu

bukskingius,

tinfanczius kartoms ir ploſcziams,
haunei po prelios.

W. Gassner'io pasek.,

12. woliſkoje ulyczioje 12.

Uſ pagatawojima ponifſku rubu i ſyſi (ſab gerai leidžia)
uſſtawima.

Gelželio trukei tarp Klaipėdos ir Jsrutės.

	ryte	pirm	po		ryte	pirm	po
	p.	p.	p.		p.	p.	p.
Iſ Jsrutės pabėga	4,59	9,55	3,49	Iſ Klaipėdos pabėga	4,00	10,33	3,50
„ Grinheides „	5,32	10,46	4,19	„ Karlberkio „	4,12	10,45	4,8
„ Žilui „	5,51	11,15	4,36	„ Priekules „	4,29	11,2	4,34
„ Argininku „	6,5	11,33	4,49	„ Wiltycziu „	4,41	11,14	4,50
I Tilže parbėga	6,24	11,59	5,6	„ Kutoraicziū „	4,51	11,24	5,5
Iſ Tilžės pabėga	6,34	12,19	5,16	„ Eſilokarcziamos „	5,12	11,46	5,43
„ Pagėgiū „	6,49	12,39	5,28	„ Jutnacziū „	5,21	11,58	6,9
„ Jekſterkiū „	6,58	12,50	5,36	„ (Jon.) Kugeliu „	5,34	12,8	6,24
„ Stoniſkiū „	7,9	1,3	5,46	„ Stoniſkiū „	5,46	12,21	6,45
„ (Jon.) Kugeliu „	7,23	1,20	5,58	„ Jekſterkiū „	5,57	12,32	6,59
„ Jutnacziū „	7,33	1,33	6,7	„ Pagėgiū „	6,5	12,40	7,14
„ Eſilokarcziamos „	7,51	1,56	6,24	I Tilže parbėga	6,16	12,51	7,29
„ Kutoraicziū „	8,9	2,19	6,39	Iſ Tilžės pabėga	6,24	1,1	7,49
„ Wiltycziu „	8,20	2,32	6,49	„ Argininku „	6,43	1,21	8,17
„ Priekules „	8,34	2,49	7,2	„ Žilui „	6,56	1,35	8,39
„ Karlberkio „	8,53	3,13	7,19	„ Grinheides „	7,13	1,54	9,8
I Klaipėdą parbėga	9,5	3,28	7,30	I Jsrutę parbėga	7,42	2,26	9,53
	pirm	po	waf.		pirm	po	waf.
	p.	p.			p.	p.	

Tarp 6 zegoriaus ryte ir 6 zegoriaus wafare begantieje trukei yra pabrautimu
minutu ſkaitliaus paženklinti.